

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače "Mihailo Palov" Vršac

MOTIVACIJA I UČENJE

Studenti:

Danijela Živanov 09/2011

Ivana Radosavljević 24/2011

Aleksandra Memarović 35/2011

Nevena Fišeković 69/2011

Mara Vujović 73/2011

Mentor:

dr Tanja Nedimović

Vršac, Novembar, 2013.

Sažetak: Današnje društvo prolazi kroz period velike transformacije koju karakterišu: globalizacija (u današnjem svetu kojim se postepeno ukidaju ograničenja protoka roba, usluga, ljudi, ideja i informacija među različitim državama i delovima sveta), eksplozija znanja (XXI vek je označen kao vek znanja u kome se sposobnost društva da proizvodi, selektuje, prilagođava, komercijalizuje i koristi znanje, pokazuje kao kritični faktor rasta jednog društva i poboljšanja kvaliteta života), informaciono društvo (to je društvo u kome stvaranje, distribucija i manipulacija informacijama postaje značajna kulturna i ekonomska aktivnost. Centralno mesto u ovim društvima zauzimaju informacione tehnologije koje direktno utiču na proizvodnju i ekonomiju), eksplozija stanovništva (misli se na veliki porast stanovništva. Broj stanovnika raste geometrijskom progresijom. Realne procene su da će 2011. godine na našoj planeti živeti oko osam milijardi ljudi).

Dok je raniji cilj obrazovanja bio da čovek ovlada postojećim znanjem, danas, pored ovladavanja znanjem, on mora da nauči i kako da stalno usvaja nova znanja. U današnje vreme se traže nove veštine: pronalaženje informacija, kritičko razmišljanje, upravljanje vremenom, efikasno pregovaranje, upravljanje stresom, veština komuniciranja, veština prodaje, rad u timovima, upravljanje projektima...

Iz svih tih razloga svi mi moramo da budemo spremni da stalno stičemo nova znanja i iskustva. Da nikada ne prestanemo sa procesom učenja. Neprekidno učenje postaje minimalan uslov za prilagođavanje svim današnjim promenama i postizanje uspeha u svim oblastima.

Ključne reči:

- Motivacija,
- Učenje,
- Uspeh i neuspeh u učenju,
- Uticaj motivacije na učenje,
- Savremeno obrazovanje.

Abstract: Today's society is undergoing a major transformation , characterized by : globalization (in today's world that is phasing out restrictions on the flow of goods , services, people , ideas and information among different countries and regions of the world) , the explosion of knowledge (XXI century has been marked as the century of knowledge in which the ability of a society to produce , selects , adapt, and use knowledge proves to be a critical factor in the growth of the society and improve the quality of life) , information society (this is a society in which the creation, distribution and manipulation of information is becoming an important cultural and economic activity. Central to these companies take information technologies that directly affect production and economics) , the population explosion (referring to the large increase in population. population grows exponentially . Realistic estimates to 2011. living on our planet about eight billion people).

While earlier the goal of education was to present one has the knowledge, today , in addition to mastering the knowledge he needs to learn and how to continuously acquire new

knowledge. Nowadays, seeking new skills : identifying info , critical thinking , time management, effective negotiation, stress management , communication skills , sales skills , working in teams , project management ...

For all these reasons, we must all be prepared to constantly acquire new knowledge and experience. To never stop the learning process . Continuous learning is the minimum requirement to adjust all of today's changes, and achieving success in all areas.

Keywords:

- Motivation,
- Learning,
- Success and failure in learning,
- The impact of motivation to learn,
- Modern education.

UVOD

Neko može imati visoke sposobnosti za učenje, može poznavati tehnike uspešnog učenja, međutim, sve je to uzalud ako nije motivisan, ako nije voljan da uči. Treba imati u vidu i psihološku činjenicu da uspešno učenje vodi daljem uspešnom učenju, stvara želju za daljim učenjem, neučenje vodi daljem neučenju, a neuspeh stvara odbojnost prema učenju. Još 1908. godine formulisan je Jerks-Dodsonov zakon, koji određuje odnos jačine motiva i uspeha u učenju. Odavno je poznato da se motivacioni postupci u nastavi i učenju mogu uslovno svrstati u dve velike grupe: spoljašnje i unutrašnje. U novije vreme sve veći broj istraživanja ukazuje na nedostatke spoljašnjih podsticaja, kao što su: pohvale, kazne, ukori, ocene itd. Ističe se da takvi postupci ne motivišu ličnost za ulaganje većih napora i želju da se uči kroz život bez ikakvih spoljašnjih podsticaja. Iz tih razloga, pokušavaju se pronaći adekvatnije strategije rada i učenja koje omogućavaju prelaz i transformaciju spoljašnjih u unutrašnje motive učenja. Sve veći broj današnjih istraživanja odnosi se na istraživanje unutrašnjih motiva i pronalaženje odgovarajućih postupaka za njihovo dalje razvijanje.

MOTIVACIJA

Motivacija predstavlja činioce koji podstiču na pokretanje aktivnosti idividue, izazivaju određeno ponašanje, održavaju ga i usmeravaju ka nekom cilju.

Osnovni motivacioni pojmovi su: potreba, nagon, želja, težnja, namera.

Potreba je nedostatak određenih materijala u organizmu i nužnost da se one nadoknade u cilju normalnog funkcionisanja organizma i održavanja života.

Nagon se odnosi na energiju koja potiče od bioloških potreba. Nagoni su svrhovite, urođene, ka cilju usmerene tendencije koje su formirane tokom razvoja vrste i prvenstveno su vezane za opstanak jedinke.

Želja. O želji se govori kada uz potrebu i nagon u svesti postoji predstava privlačnog cilja koji može da zadovolji postojeću potrebu.

Težnja. Ovaj pojam psiolozi definišu na različite načine, ali najčešće kao neodređeni motiv; ona nije usmerena na određen, konkretan objekat, kao želja, već na nekoj vrsti objekta.

Namera. Pojam namere je motivacioni pojam, ali vezan za voljnu radnju i odluku. O nameri se govori kada postoji: motiv, svesno voljno prihvatanje tog motiva i postavljanje cilja koji treba da se ostvari.

Teorija motivacije

Teorije motivacije predstavljaju pokušaj objašnjenja prirode uzbuđenja koja je u osnovi ponašanja jedinke i mehanizma ponašanja usmerenih ka cilju ili ciljevima koji smanjuju nagonsko uzbuđenje. Jang i Mek Klilend teorijske pristupe motivacije su razvrstali u četiri grupe: (1) Kognitivne teorije, (2) Hedonističke teorije, (3) Instinktivističke teorije i (4) Nagonske teorije.

Razvoj motivacije

Čovek se razvojem menja, pa je logična pretpostavka da se razvojem menjaju i njegovi motivi. Preobražaj osnovnih podsticaja aktivnosti, od detinjstva do zrelog doba je tako složen da psiholozi još uvek nisu uspeli da se usaglase oko odgovora na pitanje: da li motivi koji najznačajnije utiču na ponašanje ljudskog bića u ranom detinjstvu predstavljaju iste motive i u zreлом dobu. Razvoj motivacije i razvoj ostalih mentalnih funkcija su tesno povezani procesi. Malo dete uči da govori u zavisnosti od svojih potreba. Elizabeta Harlok ukazala je na veze između razvoja govora i motivacije. Kada dete može da dobije ono što želi, a da ne mora da to iskaže govorom, neće uložiti potreban napor da nauči govor. Ako razne zamene za govor, kao što su plač ili gestikulacija mogu dovoljno da posluže njegovim potrebama i kada dete otkrije da na taj način može da dobije ono što želi, onda je oslabljena njegova motivacija da nauči da govori. Kada dete, u igri sa drugom decom, otkrije da ona ne mogu da ga razumeju kao što to mogu roditelji i da nisu spremni da ulože napor da tumače njegove nejasne znakove kojima iskazuje svoje želje, to postaje izvor motivacije za razvijanje razumljivog govora.

UČENJE

Pojmovno određenje i funkcija učenja

Učenje predstavlja menjanje individue koje je posledica iskustva, a ne sazrevanja ili razvoja individue. Školsko učenje je samo jedan, i to relativno mali deo učenja. Značaj učenja je veoma veliki, čovek uči da se prilagođava sredini u kojoj živi, a takođe i da menja sredinu da bi je bolje prilagodio svojim potrebama. Čovek se učenjem osposobljava za prihvatanje zahteva sredine, ali učenjem se osposobljava da tu sredinu i menja prema svojim potrebama. Efikasnost učenja značajno doprinosi i činjenica da se učenjem čovek osposobljava da koristi ne samo svoje vlastito iskustvo, već i iskustvo drugih, uključujući i generacijsko iskustvo.

Ciljevi učenja

Bolje je postavljati specifične nego uopštene ciljeve. Postavljati zadatke umerene teškoće, a ne preteške ili prelake. Uspostaviti sistem ciljeva i podciljeva koji su približni sposobnostima učenika. Tako će učenik svakog trenutka znati dokle je stigao u učenju i koliko je još preostalo da se nauči. Na taj način, on može i da kontroliše proces učenja.

Oblici i priroda učenja

Posmatranjem dečjeg razvoja psiholozi su došli do zaključka da postoje tri osnovna načina na koje se uči: (1) ponavljanjem; (2) asociiranjem odgovora sa jednom posebnom draži ili klasom draži u procesu uslovljavanja i (3) posmatranjem ponašanja socijalnog modela. Tokom razvoja psihologije učenja došlo je do značajnijih promena u načinu razvrstavanja oblika učenja. Kod nas je Radonjić predložio sledeću klasifikaciju: (1) Operacionalno definisanje oblici učenja. U okviru ove klasifikacione šeme opisuje se ponašanje organizma u određenim uslovima. Klasično uslovljavanje, instrumentalno učenje, učenje lavirinta, učenje razlika, učenje putem uviđanja i učenje po modelu su najvažniji operacionalno definisani oblici učenja. (2) Učenje na osnovu sadržaja učenja. Iako je najveći broj ljudskih aktivnosti kombinovan od motornih aktivnosti i reči ipak u nekim od njih preovlađuje verbalna, a u drugima motorna aktivnost.

Napredovanje u toku učenja

Napredovanje u toku učenja najbolje se može pratiti prilikom učenja neke aktivnosti koja ranije nije bila u iskustvu ispitanika. Napredovanje se može pratiti preko količine savladanog gradiva, potrebnog vremena za savladavanje gradiva i tačnosti prilikom reprodukcije savladanog gradiva. Po pravilu, tokom napredovanja se javljaju usporavanja, zastoji i krize. Te teškoće u učenju potiču od brojnih faktora kao što su: pad interesovanja za aktivnost koja dovodi do kolebanja pažnje, umor, slabiji podsticaji od strane onoga ko uči neku osobu i niz drugih. Tokom praćenja napredovanja u učenju moguće je javljanje nekoliko tipičnih situacija: (1) u početku je učenje brzo, a sa protokom vremena napredovanje je sve sporije; (2) u početku je učenje sporo, a sa daljim radom dolazi do ubrzanog napredovanja i (3) kod savladavanja izuzetno složenih veština napredovanje je u početku sporo, zatim u jednom periodu nastaje ubrzanje, zatim ponovo usporavanje i konačno plato, za čije je prevazilaženje neophodan naporan rad, najčešće uz pomoć stručnjaka. U psihologiji učenja izraz *plato* označava privremen ili trajan zastoj, prestanak napredovanja u učenju i vežbanju.

Transfer učenja

Pod transferom učenja podrazumeva se dejstvo jednog ranijeg učenja na kasnije učenje ili na kasniju aktivnost uopšte. Rezultat transfera može biti pozitivan ili negativan. Ako predhodno učenje olakšava kasnije učenje govorimo o pozitivnom transferu, a ako predhodno učenje otežava kasnije učenje, to je negativan transfer. Razlikuju se dva osnovna problema transfera: (1) problem mogućnosti vežbanja i razvijanja psihičkih funkcija, kao što su opažanje, pamćenje, mišljenje, maštanje itd. (2) primena i korišćenje stečenog znanja u novim situacijama ili drugim rečma, snalaženje u novim situacijama na osnovu starog iskustva.

KAKO MOTIVACIJA UTIČE NA UČENJE

Motivacija i školski uspeh

Nije moguće preuveličati važnost motivacije za školski uspeh. Svoj deci potrebno je mnogo podsticaja i mnogo pažnje, i njihova potreba za znanjem i razumevanjem dominira, prema Maslovljevoj teoriji, tek kada su druge potrebe zadovoljene. Međutim, jednako je tačno da uspeh u školskim zadacima može pomoći detetu da zadovolji druge potrebe, npr. potrebu za samopoštovanjem, ili čak ljubavlju i pripadanjem. Dete koje je izrazito hvaljeno za uspeh koji je posledica uloženog napora verovatnije će primiti poruku iz tog ohrabivanja i biti motivisano da i u buduće nastavi da se trudi. Čak i nagrade, ako su neprikladne, mogu imati negativne umesto pozitivnih posledica. Postoji unutrašnja i spoljašnja motivacija. Intrinzična motivacija odgovor je na unutrašnje učenikove potrebe kao što su radoznalost, potreba za znanjem, osećaj kompetencije te rasta i razvoja. Ekstrinzična motivacija odnosi se na motivaciju koja svoj izvor ima izvan učenika. To može biti dobar rezultat na testu, ocene, učiteljičina pohvala, diploma ili medalja i druge nagrade.

Motivacija za postignućem

Motivacija za postignućem obično je jača kod mladih ljudi čiji su roditelji bili topli i pružali podršku, davali deci mnogo nagrada i ohrabrenja, podsticali svoju decu da budu samostalna, otvorena i samopouzdana, i da sami donose odluke. David Ausubel navodi da u školskom okruženju motivacija za postignućem ima barem tri komponente: (1) kognitivni motiv; (2) onaj koji pojačava ego i (3) afilijativne komponente. Svaka od ove tri komponente motivacije za postignuće može varirati i po snazi i po smeru.

Lokus kontrole

Lokus kontrole najčešće se određuje kao „ mesto“ gde ljudi lociraju odgovornost za svoje uspehe i neuspehe: unutar ili van sebe. Neke osobe imaju konstantno uverenje da oni odlučuju o svom životu i o svojoj sudbini, tj. da to najviše zavisi od njih samih. Istraživanja pokazuju da osobe koje veruju da mogu da kontrolišu svoju sredinu takođe veruju da mogu kontrolisati i više uticati i na svoj život i da njihov uspeh u životu uglavnom zavisi od njih samih i njihovih sposobnosti.

ZAŠTO JE VAŽNO MOTIVISATI SE ZA UČENJE?

Postoje dva osnovna preduslova kako da se motivišemo za učenje:

1. Čvrsto donesite odluku da ćete stvarno učiti. Ako nema snage i volje, jake odluke, nema ni motivacije.
2. Imajte pozitivan stav. Donesite odluku da ćete uspeti. Glavni podsticaj u učenju jesu pozitivan stav i volja, pozitivne misli očekivanja. Uspeh zavisi više od trenutnog stanja nego od sposobnosti.

JEDANAEST STRATEGIJA ZA PODIZANJE MOTIVACIJE ZA UČENJE

1. Napravite ugovor sa samim sobom. Ugovor je u poslovnom svetu nešto što obavezuje. On je garancija da će se održati reč.
2. Ne čekajte inspiraciju za učenje. Učenje započnite odmah. Budite uporni, ne dozvolite da vas išta pokoleba. Najlakše je odustati.
3. Ispunite neophodne preduslove za učenje: uredite prostor za učenje – urednost je pola učenja. Obezbedite optimalnu temperaturu, svetlost, vlažnost, stalno mesto. Pustite muziku. Ona pozitivno deluje na emocije i opušta, jača um, podstiče kreativnost, motiviše telo da nekoliko puta olakšava učenje. Budite odmorni.
4. Planirajte vaše učenje. Napravite plan, stavite ga gde će vam stalno biti pred očima i držite ga se. Napravite dnevni, ali i mesečni plan. Pridržavajte ga se.
5. Postignite male uspehe na samom početku jer ništa ne motiviše kao uspeh. Podelite učenje na manje celine. Kada završite jedan deo, pre nego što pređete na drugi, osetićete zadovoljstvo postignutim i napredak što sve dobro

psihološki deluje i motiviše. To će vas dodatno motivisati da se dalje prihvatite posla.

6. Koristite strategiju „grudva snega“. Otvorite vaš udžbenik i pronađite najzanimljiviji deo za učenje. Započnite odatle proces učenja. Na taj način ćete jednu lekciju, deo knjige ili poglavlja savladati na lak i jednostavan način. Poput grudve snega koja se kotrlja i povećava, tako će se i vaše naredne aktivnosti o učenju vezati za prvi uspešno obavljen zadatak.
7. Nemojte preplitati po nekoliko zadataka. Nemojte zadavati sebi nekoliko stvari u isto vreme. Veoma je bitno da se usredsredite na jedan zadatak i uradite ga najbolje što možete.
8. Ne gledajte negativno na greške. One su važan deo vašeg napredka u učenju. Ako ne grešite onda ne razvijate se, ne napredujete. Uspeh je rezultat pripreme, teškog rada i učenja iz grešaka.
9. Razmišljajte o budućnosti. Vrlo važan faktor vašeg motivisanja za učenje jeste budućnost koju ste projektovali.
10. Učite sa prijateljem ili kolegom. To se može ispostaviti kao mnogo lakše, podsticajnije i efikasnije.
11. Nagradite se za svaki uspeh, izvršenje zadatka. Nagrada će vam povećati želju za uspehom.

ZAKLJUČAK

Motivacija je izuzetno važna. Ona dovodi do velikih razlika u šansama mlade osobe da uspe u gotovo svim situacijama učenja, i izuzetna je retkost pronaći pojedince koji dostižu vrlo visoka postignuća, a da nisu snažno motivisani. Motivacija nije jedinstvena i jednostavna stvar. Postoje mnoge vrste i varijante motivacijskih uticaja, i njihovi različiti efekti zavise od niza faktora, uključujući vrstu aktivnosti, njeno značenje i implikacije za pojedinca o kojem se radi. Različiti motivacijski uticaji mogu delovati zajedno, u istom smeru, ili čak jedan može delovati suprotno od drugog. Strahovi i anksioznost mogu kočiti mlade ljude čak i kada su vrlo željni uspeha. Manjak poverenja u sopstvene sposobnosti da se uspe, ili strah od neuspeha, mogu mladog učenika sprečiti u postizanju adekvatnih rezultata u istoj meri kao i nedostatak znanja ili mentalnih veština.

LITERATURA

1. Đurić, Đ. (2011): *Psiholoija i obrazovanje – osnovi pedagoške psihologije*. Prometej, Novi Sad.
2. Evans, F. (1978): *Motivacija*, Nolit, Beograd.
3. Hrnjica, S. (2005): *Opšta psihologija sa psihologijom ličnosti*, Naučna knjiga nova, Beograd.
4. How, J. A. M. (2008): *Psihologija učenja – priručnik za nastavnike*. Naklada Slap, Jastrebarsko
5. Maslov, A. (1982): *Motivacija i ličnost*, Nolit, Beograd.
6. Rot, N. i Radonjić, S. (2005): *Psihologija za drugi razred gimnazije*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.
7. *Водич за учење*, ЛИНК груп. Преузето са <http://www.link.co.rs/media/files/vodic-za-ucenje.pdf> 12.11.2014.
8. Vidović, V. V., Rijavec, M., Vlahović-Štetić, V., Miljokvić, D. (2003): *Psihologija obrazovanja*. Ekološki glasnik, d. o. o., Donja Lomnica.

